

Sak: Revisjon av Saltfjellet - Svartisen nasjonalpark - Gåsvatnan landskapsvernområde - Saltfjellet landskapsvernområde - Semska - Stødi naturreservat og Storlia naturreservat

Til: Inge Sollund Ingvaldsen
Fra: Kjell Eivind Madsen

Saksb.: Kjell Eivind Madsen

Tlf: 75531585

Dato: 16.10.2015

Sak: 2011/9453

Kopi til:
Inge Sollund Ingvaldsen

Side 1 av 6

Sveinung Bertnes Råheim
Inge Sollund Ingvaldsen

Notater fra møte med Saltfjellet reinbeitedistrikt - utvidelse og revisjon av Saltfjellet-Svartisen

Sted: Nordland nasjonalparksenter

Dato: 15.10.2015

Tilstede fra Saltfjellet reinbeitedistrikt: Per Thomas Kuhmunen, Lars Nikolas Kuhmunen, Jon Anders Kuhmunen, Per Nils Kuhmunen og Per Ole Oskal

Tilstede fra forvaltninga: Inge Ingvaldsen (nasjonalparkforvalter) og Kjell Eivind Madsen (Fylkesmannen)

Bakgrunn for møtet er høring av forslag til revisjon og plan for utvidelse av Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark og omkringliggende verneområder. Reinbeitedistriktet ba om møte for å gå gjennom og diskutere forslagene. Dette notatet er gjennomlest av alle som var tilstede på møtet og legges ved som del av høringsinnspill fra distriktet i det videre arbeidet.

Barmarkskjøring i reindrift: Distriktet ønsker at dette ikke skal være søknadspliktig. De utarbeider distriktsplan og kjører etter de retningslinjer de skisserer der. Næringa må få utvikle seg og da kan ikke nasjonalparkstyret sette hindringer i veien for bruk av nødvendige kjøretøyer. Fylkesmannens forslag til forskrift innebærer som i dag en søknadsplikt for barmarkskjøring. Distriktsplan legges som grunnlag for behandling etter verneforskriften og det utstedes langvarige dispensasjoner. Distriktet mener de skal kunne kjøre direkte med bakgrunn i reindriftsloven og distriktsplan og mener Fylkesmannen snikinnførte en slik søknadsplikt i Láhko nasjonalpark på tross av enighet i arbeidsutvalget om noe annet. Fylkesmannen deler ikke oppfatningen av en slik enighet under arbeidet med Láhko.

Saltfjellet landskapsvernområde: Distriktet har mye aktivitet i området, både øst og vest for E6. Her må vi være i beredskap hele tiden dersom noe skulle skje. Vi er pliktige til å holde

oppsyn med vår rein. Her er både E6 og jernbane samt mulighet for innblanding mellom norsk og svensk rein. Viktig at ikke endringer til eventuell nasjonalparkstatus gjør det vanskelig for oss å gjøre jobben i dette området.

Hva betyr det at man foreslår et biotopvern med tanke på fjellrev i dette området? Får det betydning for reindrifta? Reinbeitedistriktet mener fjellreven nå er en «kunstig art» i og med at det er tilført nye individer (nye gener) og brukt foring for å opprettholde og øke bestanden. Kan ikke akseptere at reindrifta blir fortrent pga fjellrev. Fylkesmannen har foreslått et slikt vern som en kombinasjon med landskapsvern for å styrke hensynet til arten. Det vil kunne medføre at det legges mer vekt på hensynet til fjellrev i søknader om dispensasjoner. For reindrifta vil det etter vår vurdering være av liten betydning for reindriftsaktiviteten. Kan få betydning for hvor det er ok å sette opp et gjerde eller liknende. Det ble da stilt spørsmål ved om hva som ville skje om et fjellrevpar laget hi inne i et eksisterende gjerde. Fylkesmannen mente det ville være ganske usannsynlig og at fjellreven først og fremst tar i bruk gamle hi. Det ble ikke sagt mer i møtet, men Fylkesmannen tilføyer nå at dersom et slikt tilfelle skulle dukke opp så må man se på muligheten for å flytte gjerdet.

Svensk reindrift kjører også i landskapsvernområdet. Forvaltninga burde ha et møte med de også.

Vi tok videre utgangspunkt i skissa til forvaltningsplan og fulgte strukturen i kapitlet om reindrift:

Formålsbestemmelsene:

Distriktet reagerer på følgende formulering i kap 4.1.3 (side 12) «*Med tanke på samiske interesser vil det være viktig at naturgrunnlaget opprettholdes slik at samisk kultur og næringsutøvelse som bygger opp under verneverdiene kan fortsette og videreutvikles. Særskilt bruk, tilrettelegging i form av nye bygninger eller motorferdsel som kan skade naturverdiene eller er i strid med formålet om vernet, kan likevel ikke tillates.*» Reindrifta må kunne videreutvikles og være moderne. Å ta fra næringa rettighetene til å bruke moderne hjelpemidler vil være på linje med å nekte forvaltninga å bruke datamaskiner. Det setter reindrifta tilbake til steinalderen. Distriktet vil ikke ødelegge naturen og har gjennoim sin næring bidratt til å ivareta naturen.

Distriktet har brukt motorsykler siden 70-tallet og må kunne fortsette med det. Det er også en fare for konkurranseforskyvning dersom det blir vanskelig i Saltfjellet. Det medfører at nabodistrikt kan drive mer kostnadseffektivt og at Saltfjellet reindbeitedistrikts varer ikke får konkurransedyktige priser og det er ødeleggende for næringa. Noen mente også at det ville være ulovlig om vernebestemmelsene bidro til en slik konkurransevridning.

Fylkesmannen presiserte at det ikke er slik at forvaltningen tror reindrifta i framtida kommer til å drives uten motoriserte kjøretøyer også på barmark. Men at forvaltninga mener nasjonalparkstyret gjennom tillatelser skal være med å sette rammene for kjøringa.

Det ble vist til en del eksempler der vernet har vært bremsekloss for reinbeitedistriktet, mens reindrifta ikke er en bremsekloss eller trussel mot vernet. Ny gjeterhytte i Blakkådalen ble nevnt. Denne fikk endret plassering og står nå slik at den ikke kan brukes (snør ned). Når tiltakene for fjellreven var på høring (foring og utsetting) ble det presisert at reindrifta ikke skulle berøres. Nå ser det ut som om det likevel ikke er tilfelle. Det prates fint først og så strammes det inn i etterkant.

Det ble også presisert flere ganger at det i rettssaken i forbindelse med erstatning etter opprettelsen av nasjonalparken ble slått fast at vernet ikke skulle legge hindringer for reinbeitedistriktet. Fylkesmannen skal gå gjennom dommen og se hva som er lagt som premisser der.

Distriktet ønsker at reindriften skal komme inn som et uttalt mål i formålet med vernet slik at ikke de blir nedprioritert til fordel for andre hensyn. Med det mener de at det ikke er nok at naturgrunnlaget er nevnt, selve reindriften og reinen som dyr må også vernes. De vil ikke ha vernet hengende som en mørk sky over sin næringsutøvelse med fare for politianmeldelser. Reindriften beskrives alltid i negative ordelag. Fylkesmannen mener den formuleringen som er foreslått også omfatter reindriften og rein, men skal se på hvilke vurderinger som er gjort. Dette er en sentral bestemmelse som Sametinget og Klima- og miljødepartementet i samarbeid har kommet fram til skal være med i formålsparagrafene i verneområder som berører samiske områder.

Biotopvern:

Reinbeitedistriktet vil ha klare svar på hva dette betyr for de og om hvorfor avgrensninga er slik den er foreslått. Fylkesmannen forklarte at hensikten var å gi en bedre beskyttelse av vegetasjonen i området og at avgrensninga bygger på kartlegging av botanikk og har delvis overlapp med geologien i området, kalkrike områder i fjellet. For reindriften vil det kunne ha betydning ved at det legges mer vekt på hensynet til arter og vegetasjon i dette området enn i andre deler av landskapsvernområdet dersom biotopvern vedtas.

Vil biotopvern være til hinder for tilleggsforing? Kan ikke bli nødt til å søke om dette. Tilleggsforing brukes blant annet når det er knapt beite av ulike årsaker. Kan ikke da flytte reinen langt før de fores, da vil ikke reiene handle i tråd med dyrevelferdsloven. Om man da må søke nasjonalparkstyret og vente lenge på svar vil det være en ekstra psykisk belastning, man må se dyrene lide og kanskje dø fordi man blir nektet å fore. Fylkesmannen er av den oppfatning at tilleggsforing enten det er med pellets, lav eller rundballer ikke er søknadspliktig, men at forvaltninga ønsker en dialog om hvor det av ulike årsaker bør unngås å fore. Det vil ofte kunne være mulig for reindriften å legge foret flere steder og da kan det være greit at noen steder med for eksempel spesiell botanikk ikke brukes.

Distriktet var også kritisk til utvidelse i Havvamåhke. Dette området er et viktig område hvor det er en flyttlei og man driver rein gjennom området inn til gjerde ved Olavatnet. Området brukes alle deler av året avhengig av når rein er i området. Bruken vil variere med år. De driver også rein gjennom området og over Skjevlfjellet. Dette vil nødvendigvis føre til tråkk fra rein, biotopvern må ikke hindre slik flytting. Det ble også hevdet at vern ikke kunne være lovlig da det ikke er lov å stenge en flyttlei. Det ble også foreslått å heller redusere vernet område noe her for å minske konflikten opp mot reindriften. Fylkesmannen bestrider at vern rammes av forbudet mot å stenge en flyttlei. Beiting og reindriften skal kunne skje også med vern. At reinflokken drives gjennom et område vil ikke rammes av verneforskriften.

Reinbeitedistriktet ville også ha redegjort for hva som menes i avsnittet om beiting på side 14 i skisse til forvaltningsplan der det står omtalt mulighet for å forby eller begrense beiting. Vil dette brukes for å ramme reindriften. Fylkesmannen presiserer at det er forslag om å videreføre en slik bestemmelse i verneforskriften, men også forslag om at denne fjernes. Fylkesmannen mener det er viktig å ha en slik bestemmelse for å kunne gripe inn dersom en situasjon skulle oppstå med overbeiting. Terskelen for å gripe inn her vil ligge svært høyt.

Beiting er ikke en trussel mot botaniske kvaliteter, det vil kun være tilfelle i ekstreme situasjoner med massiv overbeiting på mindre områder over år. Vanskelig å se for seg at reindrifta havner i den situasjonen. Kunne kanskje vært aktuelt om det kom inn mengder med geiter i områder med spesiell botanikk.

Reinbeitedistriktet påpekte at et eventuelt dolomittbrudd i Ljøsenhammaren vil kunne medføre at geitsætra må ta i bruk beiteområder sørover mot Skjevlfjell og at reinbeitedistriktet da får dobbel negativ effekt; både tap av beiteområder og økt forstyrrelse i Ljøsenhammaren og økt beite og konkurranse fra geit samt bitopvern. På 60-tallet var det tjukk skog over Ljøsenhammaren nå har geitene beitet ned alt. Det ble også hevdet at reindriftsutøverne har beiterett for geiter. Fylkesmannen påpekte at beiteretten ikke påvirkes av vernet. Beiteretten til reindrifta er regulert gjennom de lover som gjelder reindriften, mens andre beiteretter er nedfelt i skylddelingsforretninger og avtaler. Fylkesmannen har ikke oversikt over hvem som har beiterett hvor og nasjonalparkforvaltninga er ikke myndighet for slike spørsmål.

Hytter: Det ble stilt spørsmål om hytter kan males/beises i hvilke farger som helst. Fylkesmannen opplyste at verneforkskriften ikke regulerer dette, men den enkelte tillatelse setter som oftest bestemmelser om slikt, for eksempel at bygget skal males i «jordfarger» og at tak skal ha «mørke og matte overflater».

Dypen naturreservat: Det går flyttleier gjennom Dypen og disse har vært ryddet. Begynner å bli gjennvokst med krattskog. Må være åpning for å rydde disse i framtida. Gjelder ungskog og ikke furuskog. Fylkesmannen skal se på hvilke regler som gjelder og hva som eventuelt kan åpnes for.

Kan man ta bark? Det kan man ikke i Dypen naturreservat. Ellers i verneområdene må man ha en dialog med nasjonalparkforvaltningen dersom det skulle bli aktuelt. Ikke ønskelig at det tas bark alle steder.

Hva med chaga (kreftkjuke *Inonotus obliquus*)? Denne soppen kan høstes til eget bruk. Kan ikke starte opp kommersiell innsamling.

Merking av løyper

Er det tillatt å merke skuterløyper? Forvaltninga lurte på om dette var noe distriktet ønsket? Det ble uttalt at distriktet ikke er for mer merking eller mer innfallsporter, heller prøve å begrense tilstrømningen av folk. Særlig i sårbare områder for reindrifta (kalvingsområder og brunstområder) bør man forhindre ferdsel. Dagens merkede stier er ikke særlig problematiske, med unntak av ferdsel videre inn fra Bukkhågbua og inn i Riebbivagge og kanskje gjennom Nordskardet. Fylkesmannen opplyste at det ikke er tillatt med vintermerking av løyper, og at Fylkesmannen heller ikke har vært særlig positiv til å innføre en slik mulighet. Vintermerking medfører mer motorferdsel og også et behov for motorferdsel gjennom vinteren for å kontrollere og sikre at merkingen til enhver tid er trygg. Kan også medføre et forsøplingsproblem.

Ved til hytter og gammer i reindrift: Må kunne hugge ved uten ekstra tillatelse. Aksepterer at det er strengere i Dypen naturreservat, men i nasjonalparken og landskapsvernområdene må det være reindriftsloven som gjelder.

Gjerdestolper må de kunne ta for å vedlikeholde og sette opp reingjerder.

Innhentet hjelp i reindriften: Må være godt nok med SMS for å bekrefte at noen kjører på oppdrag fra reindriften. Kan ikke alltid planlegge og da må det være unødvendig å kjøre ned til bygda for å skrive ut en papirlapp for å få den hjelp man trenger der og da. Det er også slått fast i rettsapparatet at SMS er godt nok.

Motorbåt: Bruker motorbåt på alle vann. Har gummiåter (zodiaktype) som de kan ta med seg og noen steder båter liggende. Må også ha mulighet til å bygge naust. Brukes i reindrift og til fiske. Også situasjoner der rein går gjennom isen må de ha mulighet til å bruke motorbåt. Fylkesmannen viste til at i slike «ekstremisituasjoner» vil det i nye forskrifter finnes en hjemmel som sier at man uten hinder av forskriften kan følgende gjennomføres: *«motorferdsel for uttransport av syke/skadde bufe og tamrein i medhold av lov om dyrevelferd. Kjøretøyet som benyttes skal være skånsom mot markoverflaten. Det skal gis melding til ansvarlig oppsyn for verneområdet i forkant av kjøringen»*. Også bruk av motorbåt for å få tak i rein som har gått gjennom isen vil være innenfor denne bestemmelsen, det er jo ikke tvil om at en da har med syke/skadde tamrein å gjøre. Det ble en liten diskusjon om eventualiteter, hva om det ikke er dekning der man er? Hva om man ikke får tak i oppsynet før flere dager etterpå? Og liknende. Fylkesmannen mener slike tilfeller er nødsituasjoner, og at dyrenes velferd da går først. Det skal gjøres et forsøk på å få tak i oppsynet, de vil ofte kunne nås på telefon, og får man ikke tak i de bør man ta en telefon så snart man kan. Dette vil også være til reindriften fordel. Dersom folk melder i fra om det de antar er ulovlig motorferdsel kan oppsynet svare de direkte at dette kjenner de til og er lovlig kjøring i reindrift dersom de allerede har fått beskjed fra aktuell reieneier.

Jakt: Det ble en del spørsmål om jakt og jaktutøvelse. Verneforskriftene regulerer ikke dette og det vil ikke stå mye om dette i forvaltningsplanen heller.

Vannscooter: Kan reindriften bruke vannskuter? Verken Fylkesmannen eller nasjonalparkforvalter kunne svare konkret på dette, eget regelverk for vannscooterbruk. Men mener det ikke er aktuelt i nasjonalparken.

Ferdse og ferdselsformer: Reinbeitedistriktet reagerer på at det i kap. 4.1.4 nederst på side 16 er brukt «bør» og ikke «skal» når det gjelder behandling av søknader som kan berører kalvingsområder. I slike områder må søknader behandles restriktivt.

Når det gjelder problemer med ferdsel og ferdselsformer har det vært lite problemer så langt, Men distriktet ser at hundekjøring og kiteing er i økning. Neste generasjon hundekjørere har kanskje ikke like stor respekt for reindriften som dagens. Bekymret for videre utvikling. I dag er det veldig mange hundekjørere ved Bjøllåvatnan i mai. Disse kjører også av og til inn i Riebbievagge, det er ikke heldig. Burde være en mulighet å regulere slik ferdsel. Også et spørsmål om en slik ansamling av hunder som det av og til kan være der påvirker miljøet negativt? Hundene gjør fra seg på isen og langs land, det kan være opp mot 100 hunder der samtidig de mest brukte helgene.

Distriktet har registrert at det er mye søppel etter turfolk rundt begge Bjøllåvatnan. Dette burde ryddes opp i. Nasjonalparkstyret får se om det er noe de kan ta tak i. I utgangspunktet er den enkelte ansvarlig for å rydde etter seg selv.

Informasjon om reindrift må forbedres. Utarbeides på alle språk og kalvingsområdene må synliggjøres på slike infokart.

Andre ting som ble nevnt:

Fylkesmannen og nasjonalparkstyret opptrådte som «høringsparter» når de fikk distriktsplan til orientering. Dette er feil, de er ikke høringsparter, men skal bare være orientert om arbeidet, reindriftsloven § 62.

Når reindrifta ble pålagt å grave ned slakteavfall ble det mindre dyreliv. Reindrifta bygger opp under fugle- og dyrelivet.

Når alt blir brukt mot reindrifta så vil utøverne bli skeptiske til å gi informasjon til forvaltninga, for eksempel dersom man finner nye fjellrevhi eller liknende.

Sårbarhetsanalyse i Saltfjellet-Svartisen. Distriktet stilte spørsmål ved om lov om offentlige anskaffelser er fulgt her. Om så ikke er tilfelle vil de ha mindre tillitt til resultatet. Inge sjekker opp dette.

Forvaltning av rovvilt. I forbindelse med opprettelse av Láhko ble det sagt at nasjonalparken ikke skulle ha noe å si for rovviltforvaltninga. Sist sesong ble likevel grensen for nasjonalparken brukt som yttergrense for fellingsområdet da SNO skulle ta ut jerv. Pga. dette mislyktes fellingsforsøket.

Frakt av ved og liknende. Ofte benyttes helikopter uten vurdering av atmosfæriske forstyrrelser. Lokalbefolkning eller reindrifta bør heller benyttes til frakt. Kan være en ekstraintekt.

Referent: Kjell Eivind Madsen